

M F n r 1 1 2 5 6 5

Skrzynia 23: XXII. 1/16.

Кsiążки i broszury (1729-1927). Огієнко, І.: Українська вимова церковно-слов'янського богослужбового тексту. Тернів : Друковано в друк. Й. Піша, 1921. 20 s. Seria : Видавництво „Українська автокефальна церква” під ред. проф. І. Огієнка. № 3.

Ukr. 1921. 16x12 cm. S. 20. Brosz.

ВИДАВНИЦТВО „УКРАЇНЬСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА“
ПІД РЕДАКЦІЄЮ ПРОФ. І. ОГІЄНКА.

№ 3.

Проф. І. ОГІЄНКО.

УКРАЇНЬСЬКА ВИМОВА
ЦЕРКОВНО-СЛОВ'ЯНСЬКОГО
БОГОСЛУЖБОВОГО ТЕКСТУ.

ТЕРНІВ — 1921.

ДРУКОВАНО В ДРУКАРНІ Й. ПІША.

16

До всіх Преосвящених Архієпископів
і Єпископів на Україні.

ВАШЕ ПРЕОСВЯЩЕНСТВО,
МИЛОСТИВИЙ АРХИПАСТИРЮ!

І. По всіх православних слов'янських землях Служби Божі правляться з рідною вимовою богослужбового тексту; так само і на Україні цілі віки правили Служби по церквах з рідною українською вимовою, і тільки останні покоління батюшок було присилувано свіцькою владою до московської вимови, народу українському зовсім чужої.

Обороняючи волю церкви і пеключись про повернення їй свіцькою владою віднятого, ласкаво прошу Вас зробити відповідне розпорядження по дорученій Вам єпархії, щоби—до часу остаточного перекладу богослужбових книжок на українську мову і ухвали їх відповідною церковною владою, після чого всі церкви мають перейти на українську мову—щоб до того часу всі Служби Божі, всі читання й співи в церкві, всі треби неодмінно правити з українською вимовою.

Тому в слов'янським тексті повинно:

1. Букву Ъ вимовляти скрізь як І: вірую, святий кріпкий, нині і присно і во віки віків і. т. ин.

Але в словах ТРѢБА, ВРѢДЪ, ДОБРѢ, ЗДѢ, ИДѢЖЕ, ПРѢЖДЕ вимовляти Ъ як Е: станем добре, zde (або озьде) лежачих, ідеже всі святиї упокоєваються, прежде всіх вік.

2. Букву И вимовляти приблизно як московське Ъ: Господи помилуй, благослови владико, мир всім. З окрема:

а) Букву И спочатку слова вимовляти як І або І̇: во ім'я Отця, о ізобилії плодів земних, ісповідайтеся Господеві, ім, їх.

б) Закінчення датного відмінку (дательного падежа) ОВИ, ЕВИ вимовляти о ві, е ві: глави наша Господеві приклонімо.

в) Займенники (мѣстоименія) МИ, ТИ, ВСИ вимовляти м і, т і, в сі: мир т і, рцім всі.

г) Спочатку складу (слога) після голосної (гласной) в середині слова і на кінці слова після голосної, деколи й спочатку слова букву И вимовляти як І̇ (йі): і со духом твоїм, своїх, достоїн еси, Марії Діви, всякої плоті, їх, ім.

д) Слово АМИНЬ вимовляти а мін̇ь; АЛЛИЛУІА вимовляти а л і л у я або а л и л у я.

3. В закритому складі (що кінчиться приголосним звуком) звуки О, Е переходять в І: вільному же і невільному, його же царствію не буде кінця, в мирі й покаєнні скінчити, під твою милість, премудрість прості, утренює дух мій; всігда, матір Бога нашого; і во віки віків, о оставленні гріхів рабів божиїх, всіх кінців землі; о святім храмі сім, о свишнім мирі; соединить їх святій своїй церкві. В словах БОГЪ,

ЖИВОТЪ, МИЛОСТЬ звук О не міняти на І. Правила цього додержуватися бережно.

4. Букву Е вимовляти приблизно як московське Э: небо, вселися, себе, увесь.

Але спочатку слів і в середині після голосної Е вимовляти як Є (йе): єдинорідного, ім'я святее його, єгда, по єм Отця, всякеє диханне.

5. Звук Е після шиплячих звуків Ж, Ч, Ш, Щ і Й, коли знаходиться перед твердим складом, переходить в О: благословенна Ти в жоНах, Матір Бога нашОго, яко ність чОловік, чОловіколюбець Бог еси, час шОстий, вчОра.

6. Напис ІА вимовляти як ІЯ: Антонія й Феодосія, во Христі діяконстві, ще молимся за вся християни, діавола, Евангелія.

7. Склад РА вимовляти о ро, ЛА—оло, РѢ—ере, ЛѢ—оло: о городі сім, всякім городі, стороні, всякого ворога й супостата; о побіді, перебуванні, мирі, здоровлі; од всякого голода, перед тобою, о полонених. В словах, в українській мові невживаних або мало вживаних, залишати коротку форму; також і ВРАТА, БРАШНО і такі инш.

8. Початкове Є інколи вимовляємо як О: один, озеро, олень; вино, пшениця і олій і т. и.; але: єдин, єдинорідний і др.

9. Акати, цеб-то ненаголошене О вимовляти як А (атця, ачисти), недопустимо.

10. Букву Г вимовляти як тихе латинське h: сокровище благих, Господи, благослови. Вимо-

вляти Г як тверде латинське g (по-московському) недопустимо.

11. Букву Ц в закінченнях ЕЦЪ, ЦА і ЦУ вимовляти м'яко: чоловіколюбець, отець, творець, отця, Владичиця, Богородиця, царицях, побідоносцях, Владичицю, падох ниць, вино, пшеницю і олій.

12. Сполучення губних звуків Б, П, В, М з м'якими голосними вимовляти з Й між ними: ім'я (ім'я), п'ять, пом'яни, приснопам'ятний, расп'ятого же за нас, прочее врем'я.

В З особі множини дієслів часу теперішнього й budouчого між губною і Я вставляти Л: да і тиї з нами славЛять, ломЛять, освяти любЛячиї.

13. Групу ОЛ (з давніх ѠЛ) в середині слів вимовляти як ОВ: доВги наша, доВжникам нашим, в доВготу дній, іспоВнім молитву нашу Господеві. В минулім часі дієслів (въ прошедшемъ времени глаголь) вимовляти кінцеве ЛЪ як В: не отрину В м'я еси; блаженні, яже избраВ і прияВ еси, яко сподобиВ еси нас причаститися.

14. Дзвінки приголосні (звонкія согласныя) в кінці слів і в середині слів перед приголосною вимовляти прорізно: хліб (а не хліп), од одра (а не отра), віків (а не вікіф).

15. Сполучення ЗДН вимовляти як ЗН, СТН— як СН, ЩН як ШН, КР (в корні крест) як ХР: празників празник, чесний, дівола упразнивий, хліб наш насущний, чесного Хреста, Невіста неневісна ая. Слово СЕРДЦЕ вимовляти серце (без д). Кінцеве Л в минулім часі після приголосної не вимовляти: воздвиг м'я, спас, простер.

16. Речівники (имена существительныя) середнього роду на ІЄ вимовляти без І, притому приголосна подвоюється, а кінцеве Є переходить в Я: життЯ, нашого ради спасіннЯ, ісповідую єдино хрещеннЯ во оставленнЯ гріхів. Од Марка святого Євангелія читаннЯ. Слова, в українській мові не вживані або вживані мало, не змінювати: всякое диханіє, одложім попеченіє.

17. Орудний відмінок однини (творительний падежъ единств. числа) речівників жіночого роду м'якої однини (на ѣ) на ІЮ вимовляти без І: вічаючого тя милостЮ, яростЮ.

18. Родовий відмінок множини (родительн. падежъ множеств. числа) речівників чоловічого роду вимовляти з закінченням ІВ: діяння Святих апостолів читання, рабів, учителів, святителів, князів, Боже отців наших.

19. Закінчення датного відмінку множини речівників чоловічого роду ОМЪ, ЕМЪ вимовляти як АМ, ЯМ: довжник а м нашим, ангел а м своїм заповість, заповід я м.

20. Закінчення місцевого відмінку (предложнаго падежа) множини у речівників муж. і середнього роду ЪХЪ вимовляти як АХ, ЯХ: іже еси на небеса х, о чесних дара х, о предстоячих люд я х.

21. Закінчення родового відмінку однини і причинового (винительнаго) множини прикметників (прилагательныхъ) і займенників жіночого роду ЫЯ, ЕЯ вимовляти як Ої, Єї: молитвами пречистої своєї Матері, Бог правди моєї, милости Божої.

22. Закінчення прикметників називного (именительного) відмінку середнього роду ОЕ вимовляти як ЕЄ: ім'я святе є його, всяке є нині житейське є одложім попеченіє, пречисте є тіло, тіло Христове.

23. Закінчення АГО в прикметниках вимовляти як ОГО: і в духа святого, ізбави нас од лукавого, Господа Животворячого, іже од Отця ісходячого.

24. В прикметниках в називному одмінкові множини вимовляти И як І, а ІИ як ІІ: премудрість, прости; всігда хранимі; оглашенні, глави ваша Господеві приклоніте; вірні, о оглашених помолімся.

25. Займенники ЕГО, ЕМУ вимовляти його, йому, СЕГО, СЕМУ—сього, сьому СВОЕГО, СВОЕМУ—свого, своєму, ТВОЕГО, ТВОЕМУ—твого, твому, МОЕГО, МОЕМУ—мого, мому, ВСЕГО, ВСЕМУ—всього, всьому, ВСЬМИ—всіма, ВЕСЬ—увесь, ввесь, ТЕБЬ, СЕБЬ—тобі, собі, КТО—хто, ЧТО—що, МНЬ—мені: і да будуть милости зо всіма вами; слава тобі, Боже наш, слава тобі.

26. Закінчення дієслів (глаголовъ) ЕШИ, ИШИ вимовляти як еш, иш: плід їх погубиш, благословиш, величаєш.

27. Закінчення дієслів 3 особи (лица) однини і множини ТЬ вимовляти як ТЬ: да хвалить Господа, огласить їх, егда поносять вам і ізженуть і рекуть.

28. Закінчення 3 особи однини і множини дієслів ТЬСЯ вимовляти як ця: да святи ця ім'я Твоє, воцари ця Господь во вк, яко тиї утшаця, наситяця.

29. Закінчення ЕТЬ в 3 особі однини дієслів вимовляти як Е, після голосної як Є (цеб-то відпадає ть): да прийде царство твоє, да буде воля твоя, Господь помилує їх, одкриє ім Євангеліє правди.

30. В 1 особі множини дієслів можна вимовляти М і МО (частіше м о): Тобі Славу возсилає м о, під твою милость прибігає м о.

31. В приказовому способі (въ повелительномъ наклоненіи) однини на кінці вимовляти И як И: заступи, спаси, помилуй і сохрани нас, благослови, владико.

Але в приказовому способі множини в 1 і 2 особі И вимовляти як наголошене (ударяемое) і (Ѣ): миром Господу помолімся; ще молімся о..., і о сподобитися нам слішанню святого Євангелія Господа Бога молім; возлюбім друг друга, да єдиномислієм ісповімо; приклонімо, поклонімося і припадім; прийдіте, поклонімося, благословіте Господа, прийміте, ядіте, вкустіте, глави приклоніте, приступіте (наголошений звук тут набрано великим).

32. Закінчення дієслів ОВАТИ, ЕВАТИ вимовляти як у в а т и, ю в а т и: суцим во гробах життя дар у в а в; царств у в а т и, пл ю в а х у.

33. Дієслова БЫТИ, БЫЛЪ, БЫЛА, БЫЛО, БЫЛИ вимовляти бути, був, була, було, були; ЕСТЬ вимовляти єсть і є.

34. Букву Щ в дієприкметниках (причастіях) на ЩИЙ вимовляти як Ч: о пливаючих, путешествуючих, недугуючих, страждуючих; ще молімся о плодоносячих і добродіючих людях. Слова ТЫСЯЩА, ВЪ ПОЛУНОЩИ вимовляти тисяча, в полуночі.

Але в словах, українській мові не відомих або мало відомих, не міняти Щ на Ч в ЩИЙ: і суцим во гробах життя дарував.

35. Прийменник (предлогъ) ОТЪ, СЪ, РАС вимовляти як од, з, зо, рос (роз): од жени од нас всякого ворога, избави нас од лукавого, з миром ізидімо, в раї же з розбійником, зо всіма вами, ро сп'ятого же за нас.

36. Приставку ПРИ перед голосними вимовляти як при: прийдіте, избрав і прияв еси.

37. Після прийменника ПО вимовляти місцевий відмінок (а не датний): по гораХ, і воскресшого в третій день по писанняХ.

38. Злучник (союзъ) И після голосного звука попереднього слова вимовляти як Й, а після приголосного як І: о пособити Й покорити під нозі їх всякого ворога й супостата, зо славою судити живим і мертвим. Але коли на попередньому слові робиться останова, то далі вимовляти І, а не Й: услиши, і помилуй; нині, і присно.

39. Окремі слова вимовляти з українським наголосом (удареніємъ): бЕСіда, БОлізнь, БОязнь, вчОра, глаголАти, ділАти, ділАтель, зЕМний, злоБА, ім'Я, ненАвисть, нЕприятель, Овтар (вІвтар), похвалА, сУдище, твОрець, спАсіння, хвалА, царствувАти, чЕ-

сний шОстий, ГосподЕві, і о сподобИтися, огнЕний, ненАвидячий і т. и. (наголошений звук тут набрано великим).

40. Слово ЖИВОТЪ варто б замінити на життя, МЗДА на заплата, ЗДЪ на озьде, НЫ на нас: воспою Господа в житті моїм, все життя наше Христу Богу предадім, радується й веселіється, яко заплата ваша многа на небесах, озьде лежачих і повсюди православних, спаси і помилуй нас. Взагалі, слова застарілі, тепер народові не зрозумілі, що вражають своєю чужинністю, краще б замінити на українські.

II. Лист цей видається в додаток і розвиток листа мого до всіх Преосвящених Архієпископів й Єпископів на Україні з 24 вересня 1919 р. № 1082.

Прохаючи святих молитов Ваших й благословення, маю за честь бути ВАШОГО ПРЕОСВЯЩЕНСТВА слуга ласкавий

МІНІСТР ІСПОВІДАНЬ
Професор І. ОГІЄНКО.

10 листопаду 1920 року
Ч. 235.
м. Кам'янець-Подільський.

ЗРАЗКИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИМОВИ.

Церковно-слов'янський текст на українську вимову зредагував Проф. І. Огієнко.

Читати Е приблизно як московське Э, Є як ЙЕ, И як Ы, І як ЙІ. Велика буква в слові показує наголос.

І. ЕКТЕНІЯ ВЕЛИКА.

Свящ. Миром Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О свишнім мирі і спАсінні душ наших, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О мирі всього миру, благостоянні святих Божих церков і за з'єднання всіх, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О святім храмі сім, і з вірою, благоговінням і страхом Божим входячих в онь, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О святій, Православній Українській Церкві і преосвященнім єпископі на-

шім (титул по місцю перебування й єпископії, та імя його)—чЕстнім пресвітерстві, у Христі діяконстві, о всім причті і людях, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О Богохранимій Українській Народній Республіці, Головнім ОтАмані Симоні й пресвітлім Уряді Нашім та всім христолюбивім Козацтві їх Господу помолімся. *)

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О пособити й покорити під нозі їх всякого ворога й супостата, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О городі сім (чи: о весі сій, чи: о святій обителі сій), всякім городі, стороні, і вірою живучих в них, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О благоростворенні воздухів, о ізобилії плодів зЕмних і временах мирних, Господу помолімся.

*) В Києві моляться так: „За Боголюбиву й Богом бережену Україну, Уряд її та військо Господу помолімся“.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О пливаючих, путешествующих, недугуючих, страждучих, полонених, і о спАсінні їх, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. О ізбавитися нам од всякої скорби, гніву і нужди, Господу помолімся.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. Заступи, спаси, помилуй і сохрани нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. Пресвятую, пречистую, преблагословенную, славную Владичицю нашу Богородицю і Приснодіву Марію, зо всіма святими пом'янувши, самИ себе, і друг друга і все життя наше Христу Богу предадім.

Хор: Тобі, Господи.

Свящ. Яко подобає тобі всякая слава, честь і поклоніння, Отцю і Сину і Святому Духу, нині і присно і во віки віків.

Хор: Амінь.

II. ЕКТЕНІЯ СУГУБА.

Свящ. Рцім всі од всЕї душі і од всьОго помИшлення нашого рцім.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. Господи, Вседержителю, Боже отців наших, мОлимтіся, услиши й помилуй.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. Помилуй нас, Боже, по великій милості Твоїй, мОлимтіся, услиши й помилуй.

Хор: Господи, помилуй (тричі).

Свящ. Ще молімся о святій Православній Українській Церкві і преосвященнім Єпископі нашім (титул по місцю перебування й Єпископії та ім'я його) і всій у Христі братії нашій.

Хор: Господи, помилуй (тричі).

Свящ. Ще молімся о Богохранимій Українській Народній Республіці, Головнім ОтАмані Симоні й пресвітлім Уряді Нашім та всім христолюбивім Козацтві їх, о побіді, перебуванні, мирі, здоровлі, спАсінні їх, і Господу Богу нашому найпаче поспішити і

пособити їм в усім і покорити під
нозі їх всякого ворога й супостата.

Хор: Господи, помилуй (тричі).

Свящ. Ще молімся о всім їх Христорюби-
вім Козацтві.

Хор: Господи, помилуй (тричі).

Свящ. Ще молімся о братіях наших свя-
щенниках, священномонахах і всім у
Христі братстві нашім.

Хор: Господи, помилуй (тричі).

Свящ. Ще молімся о блаженних і присно-
пам'ятних святіших патріярхах пра-
вославних, і благочестивих правите-
лях, і создателях святого Храму сьОго
(святої обителі сеї), і о всіх прежде-
почивших отцях і браттях, озьде
лежачих і повсюди православних.

Хор: Господи, помилуй (тричі).

Свящ. Ще молімся о плодоносячих і до-
бродіючих у святім і всечеснім храмі
сім, труждаючихся, поючих і перед-
стоячих людях, ожидаючих од ТЕбе
великої й багатой милости.

Хор: Господи, помилуй (тричі).

Свящ. Яко милостив і чоловіколюбець Бог

еси, і Тобі славу возсилаем, Отцю
і Сину, і Святому Духу, нині й
присно і во віки віків.

Хор: А м і н ь.

ІІІ. ЕКТЕНІЯ ПРОСИТЕЛЬНА.

Свящ. Заступи, спаси, помилуй і сохрани
нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Хор: Господи, помилуй.

Свящ. Дня всього совершенна, свята, мир-
на і безгрішна у Господа просім.

Хор: Подай, Господи.

Свящ. Ангола мирна, вірного наставника,
Хранителя душ і тілес наших у Го-
спода просім.

Хор: Подай, Господи.

Свящ. Прощення і оставлення гріхів і пе-
регрішеній наших, у Господа просім.

Хор: Подай, Господи.

Свящ. Доброго і полізного душам нашим
і мира мирові у Господа просім.

Хор: Подай, Господи.

Свящ. Прочее врем'я життя нашого в мирі і покаянні скінчити, у Господа просім.

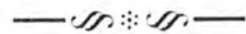
Хор: Подай, Господи.

Свящ. Християнської кончини життя нашого, безбОлізної, непостидної, мирної, і доброго одвіту на страшнім судищі Христовім просім.

Хор: Подай, Господи.

Свящ. Пресвятую, пречистую, преблагословенную, славную Владичицю нашу Богородицю і Приснодіву Марію, зо всіма святими пом'янувши, самИ себе і друг друга і все життя наше Христу Богу предадім.

Хор: Тобі, Господи.

ВИДАВНИЦТВО

„УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА“ ПІД РЕДАКЦІЄЮ
ПРОФ. І. ОГІЄНКА.

ВИПУСКАЄ ТАКІ КНИЖКИ:

№ 1. Прохання до Патріярха Царгородського благословити Автокефальну Українську Церкву. 1921 р. 14 ст. Ціна 10 м. п.

№ 2. Проф. І. ОГІЄНКО. Українська мова як мова богослужбова.

№ 3. Проф. І. ОГІЄНКО. Українська вимова церковнослов'янського богослужбового тексту. Правила і зразки вимови. 1921 р. 20 ст. Ціна 25 м. п.

№ 4. Закони Української Народньої Республіки про Українську Автокефальну Церкву.

№ 5. Проф. І. ОГІЄНКО. Український православний молитовник.

№ 6. Проф. І. ОГІЄНКО. Як Москва взяла під свою владу вільну Церкву Українську.

№ 7. Проф. І. ОГІЄНКО. Як Москва знищила волю друку Київо-Печерської Лаври.

№ 8. Проф. І. ОГІЄНКО. Українська Автокефальна Церква, її завдання і організація.

№ 9. Проф. І. ОГІЄНКО. Церковне життя в Європі за останні роки.

№ 10. Проф. І. ОГІЄНКО. Літургія св. Іоанна Золотоустого, переклад на українську мову.

№ 11. Проф. І. ОГІЄНКО. Світовий рух за утворення живої народньої національної церкви.

№ 12. Проф. І. ОГІЄНКО. Церковні братства на Україні і їх історія.

№ 13. Проф. І. ОГІЄНКО. Українські церковні братства, їх організація і завдання.

№ 14. Проф. І. ОГІЄНКО. Церковний рух на Україні

№ 15. Проф. В. БІДНОВ. Церковна справа на Україні.

№ 16. Прив.-доц. І. ПЕЛЕНСЬКИЙ. Український церковний стиль.

№ 17. Проф. І. ОГІЄНКО. Сербська церква і її змагання до оновлення.

№ 18. Проф. І. ОГІЄНКО. Нова чесько-словацька церква і її наука.

№ 19. Текст поминання влади Української Народньої Республіки. 1921 р. 4 ст. Ціна 5 марок.

№ 20. Проф. І. ОГІЄНКО. Українські шкільні молитви. 1921 р. 4 ст. Ціна 5 марок.

Праця в видавництві „Українська Православна Церква“ безплатна. Всі кошти від продажу книжок цілком поступають на збільшення фонду Видавництва.

* * Ц І Н А 25 МАРОК. * *

KONIEC

Liczba klatek 12